

Canlıları Sınıflandırıyoruz

Bir boya kutunuz olduğunu düşünün. Bu kutuda pastel boyalar, kuru boyalar, keçeli kalemler bulunuyor olabilir. Hatta belki sulu boya, yağlı boya bile vardır. Boya kutusunu düzenlemek ve aradıklarınızı daha kolay bulabilmek için onları çeşitlerine göre daha küçük kutulara ayırmak iyi bir fikir olabilir mi sizce? Böylece yeşil renkte bir kuru boyaya gereksiniminiz olduğunda bütün kutuda aramak yerine sadece kuru boyaların kutusuna bakmanız yeterli olacaktır. Bilim insanları da canlılarla ilgili bilimsel çalışmalar yapabilmek için benzer bir düzen geliştirdi.

Canlıların belirli özelliklere göre gruplara ayrılması işlemine sınıflandırma denir. Sınıflandırmanın nasıl yapılacağına ilişkin kuralları belirleyen bilimse taksonomidir. Canlıların sınıflandırılması biyoloji alanında çalışan bilim insanları için oldukça önemli. Çünkü bu alanda yapılan araştırmaların belirli bir düzende yürütülmesine yardımcı olur. Ayrıca sınıflandırmanın bir parçası da adlandırmadır. Her türün Latince adı vardır. Böylece bir canlı türünün dünyanın her yerinde geçerli olan bilimsel bir adı olur ve bilim insanlarının daha kolay iletişim kurmalarına olanak sağlar.

Bilimsel adı *Alcea rosea* olan bu bitki halk arasında hatmi, gülhatmi, silindir çiçeği ya da deve gülü adlarıyla bilinir.

Tarihte ilk sınıflandırmayı Aristo'nun yaptığı bilinir. Çevresindeki canlıları bitkiler ve hayvanlar olarak önce iki gruba ayırmış. Sonra da bitkileri otlar, çalılar, ağaçlar; hayvanları suda, havada ve karada yaşayanlar olarak sınıflandırmış. Ancak günümüzde Aristo'nun yaptığı sınıflandırma geçerli değil. Çünkü bu sınıflandırmayı yaparken canlıları sadece dış görünüşleri, yaşadıkları ortam gibi fiziksel özelliklere göre gruplandırmış. Günümüzde bilimsel kabul edilen sınıflandırma canlıların biyolojik özelliklerine göre yapılır.

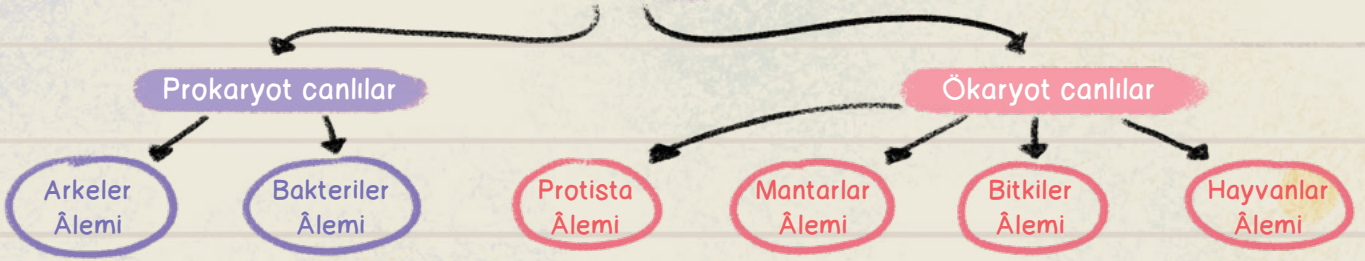

Bilimsel sınıflandırmada canlıların hücre ve beden yapıları, akrabalık dereceleri, gen ve protein benzerlikleri gibi özellikleri incelenerek gruplara ayrılır. Ayrıldıkları grupların her birine takson denir. Taksonlar genelden özele doğru sıralanan birimlerdir. Az sayıda ortak özelliği bulunan canlılar daha üst basamaklarda yer alırken; çok sayıda ortak özelliği bulunan canlılar daha alt basamaklara doğru yerleştirilir. Belli ortak özellikleri paylaşan canlılar aynı taksonda yer alır. Yedi temel sınıflandırma birimi yani takson şöyle sıralanır: âlem, şube, sınıf, takım, aile (familya), cins ve tür.

Gelin, sınıflandırma birimlerini anlamak için Oyuncak Ayı Bobo ile küçük bir benzetme yapalım.

CANLILAR

Sınıflandırma birimlerinin en küçük kapsamlısı yani en özel olanı türdür. Tür, tek bir canlı çeşidini ifade eder. Bir türün diğer tüm canlılardan farklı, ayırt edici bir ya da birkaç özelliği vardır. Taksonomi biliminin mucidi kabul edilen Carl Linnaeus, canlıları cins ve tür basamaklarında sınıflandırıp bu bilime çok büyük katkı sağlamıştır.

Bitkiler, bilimsel çalışmalarda da kullanılmak üzere fotoğrafta görüldüğü gibi kartonlar arasında kurutularak saklanır ve koleksiyonları oluşturulur. Kartonun üzerinde bitkinin aile, cins ve tür adı, bitkinin toplandığı konum ve tarih gibi bilgileri bulunduran etiketi bulunur. Bu koleksiyonlara herbaryum adı verilir.

Yazımızın başlarında her türün bir Latince adı olduğundan bahsetmiştik. Tabii ki sadece tür değil, tüm sınıflandırma birimlerinin de Latince adları vardır. Diğer birimler tek adla adlandırılırken türler iki adlıdır ve eğik ya da altı çizili yazılır. Örneğin havucun Latince adı *Daucus carota*'dır. Bulunduğu maydanozgiller ailesinin adıysa *Apiaceae*'dir.

Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde bulunan yeni bir tür:
Erzurum morgeveni
(*Ebenus zekiyeae*)

Biraz araştırmayla evrenizde gördüğünüz tüm canlıların nasıl sınıflandırıldığını ve bilimsel adlarını bulabilirsiniz. Birkaçını sizinle paylaşıyoruz.

Bazı sınıflandırma birimlerinin Latince adlarının Türkçe karşılığı yoktur.

Evcil Kedi

Animalia - Hayvanlar
Chordata - Kordalılar
Mammalia - Memeliler
Carnivora - Etiller
Felidae - Kedigiller
Felis
Felis catus - Evcil kedi

Gelincik

Plantae - Bitkiler
Magnoliophyta - Kapalı Tohumlular
Magnoliopsida - ift enekliler
Ranunculales - Dğneği takımı
Papaveraceae - Gelincikgiller
Papaver
Papaver rhoeas - Gelincik

Mavi Yengeç

Animalia - Hayvanlar
Arthropoda - Eklem bacaklılar
Malacostraca
Decapoda - Dekapotlar
Portunidae - Yüzücü yengeçler
Callinectes
Callinectes sapidus - Mavi yengeç

